

Міністерство культури України
ДЗ «Державна бібліотека України для юнацтва»

СИМВОЛИ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ
(20 років затвердження державного прапора,
герба та гімну України)

Рекомендаційний список

Київ 2012

Символи незалежної України : 20 років затвердження Державного прапора, герба та гімну України : реком. список / уклад. В. І. Вовк ; ДЗ «Держ. б-ка України для юнацтва». – К., 2012. – 10 с.

Кожна держава має свою символіку, пов'язану з її історією. Має її й Україна. Вистраждавши, виборовши волю, вона нині має свої державні символи: герб, прапор і гімн, які уособлюють її історію, її сутність, тобто найбільш характерне для неї.

Українська національна символіка сягає своїм корінням часів Київської Русі і є своєрідним відображенням самобутності національної культури на всьому терені історичного розвитку, за всіх суспільних формацій.

Прапор – як символ країни – формувався протягом тисячоліть, від часів трипільців, древніх аріїв, скіфських царів, княжої Київської держави, Української Народної Республіки – до нашої доби.

22 березня 1918 р. Законом про Державний прапор Української Республіки було затверджено форму і кольори українського прапора. Ініціатором цього Закону був голова Центральної Ради Михайло Грушевський. А потім були довгі десятиліття боротьби нашого народу за те, щоб український стяг зайняв належне йому місце – замайорів над усією Україною. У наш час вперше синьо-жовту стрічку, прикріплену до одягу, використали львів'яни під час мітингу 12 березня 1989 р. А згодом маленькі синьо-жовті прапорці затріпотіли в руках учасників «живого ланцюга» 22 січня 1990 р. Взявшись за руки в містах і селах, вздовж великих трас, наші земляки символічно об'єднали весь народ. Синьо-жовтий прапор над Верховною Радою України замайорів 4 вересня 1991 р., а 22 січня 1992 р. Верховна Рада затвердила цей прапор як державний.

*Прапор – це державний символ,
Він є в кожній державі;
Це для всіх – ознака сили,
Це для всіх – ознака слави.
Синьо-жовтий прапор маєм:
Синє небо, жовте жито,
Прапор свій оберігаєм, –
Він святиня, знають діти.
Прапор свій здіймаєм гордо,
Ми з ним дужі і єдині,
Ми навіки є народом
Українським в Україні.*

Спорідненість поколінь, мир і творчу працю символізує герб України. Це символ відродження Батьківщини, її традицій, продовження славних сторінок нашої історії. Золотий тризуб – малий герб сувереної держави – був затверджений Верховною Радою України 19 лютого 1992 р. як головний елемент Великого Гербу України. Тризуб шанувався в Україні з давніх часів як могутній магічний знак життєстворення.

*На прапорі колосся й неба,
Він наш, нам іншого не треба.
Він в серці був із роду в рід.
Він нас виводив із пільми,
Світився в калиновім гроні.
Ординці і кати червоні
Його топтали чобітьми.
У ньому духу й честі сплав,
Не якір, не в польоті птах,
А символ єдності і слави
В тисячолітньої держави
Він у натруджених руках.
Єдиний символ, клич і дзвін,
Провісник він і пересторога,
Трисвітло і триєдність Бога,
Всесильний захист з трьох сторін.
Надія він, а в битві грім.
Бо злитий, наче з капель криці,
І не мечі, не хижі птиці,
А злото сонця сяє в нім.
Лиш він нас захистить від бід,
Життя козацьке горде, вперте,
За нього ми готові вмерти,
Як тисячі з повсатнських лав,
Прийшла державності пора,
Як мрія поступу предвічна.
Він наш і буде нашим вічно,
Як символ волі і добра.*

До найбільших святинь будь-якого народу належить гімн. Це ті слова та музика, які змушують кожного з нас підніматися при перших акордах, з трепетом душі слухати ту мелодію, яка відна-

ходить найпотаємніші струни, кличе до високого і світлого. Національний гімн України написали більше століття тому поет В. Чубинський та композитор М. Вербицький. Слова гімну надруковані вперше в 1863 році, а 16 січня 1992 року Верховна Рада України затвердила цей музичний твір як державний гімн України, трохи змінивши слова:

*Ще не вмерла України ні слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.
Приспів:*

*Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду!*

І сьогодні по всьому світу прославляють Україну золотий тризуб, синьо-жовтий прапор і урочистий гімн.

Пропоновані книги та статті з періодичних видань розкривають історичні аспекти походження української символіки та використання народом державних символів протягом тисячоліть, розширяють розуміння про незалежність і волю держави та покажуть, що у священних символах України народ прагнув відобразити і ясні зорі, і тихі води, і край веселий, і мир хрещений, і славу, і волю.

Рекомендовано учителям, учням, студентам та широкому колу читачів.

Україна. Закон. Про Державний Гімн України: Закон України від 06.03.2003 р. № 602 IV // Відом. Верхов. Ради України. – 2003. – № 24. –

Україна. Президент (2004 – ; В. А. Ющенко). Про День Державного Прапора України : Указ Президента України від 23 серп. 2004 р. № 987 // Офіц. вісн. України. – 2004. – № 35. – С. 42.

Україна. Верховна Рада. Про Державний Прапор України : Постанова Верховної Ради України від 19 лют. 1992 р. № 2137 – XII // Культура і життя. – 1992. – 22 лют. – С. 1.

Україна. Верховна Рада. Про Державний Герб України : Постанова Верховної Ради України від 27 січ. 1992 р. № 2067 – XII // Відом. Верховної Ради України. – 1992. – № 40. – С. 592.

Україна. Верховна Рада. Про Державний Гімн України : Указ Президії Верховної Ради України від 15 січ. 1992 р. № 2042 – XII // Відом. Верховної Ради України. – 1992.– № 17. – С. 217.

Україна. Президент України. Питання щодо використання державних символів України : Указ Президента України від 9 лют. 2001 р. № 79 // Уряд. кур'єр. – 2001. – 22 лют. – С. 10.

Багнюк А. Символи Українства : худож.-інформац. довід. / А. Багнюк. – Тернопіль : Терно-граф, 2009. – 832 с.

**ББК 63.215(4Укр)я2
Б14**

У даному виданні розкривається значення і зміст національних символів і образів, що належать до основи української духовності.

Баленок В. С. Червона калина – Україна / В. С. Баленок. – М. : «Універсум паблішинг», 2003. – 71 с.

**ББК 63.2(4Укр)я43
Б20**

Книга присвячена проблематиці української національної символіки.

Бугай Л. Національні символи України / Л. Бугай // Позаклас. час. – 2008. – № 7. – С. 13 – 17.

Вовканич С. Семіотика Тризуба у світоглядному контексті / С. Вовканич // Світогляд. – 2008. – № 3. – С. 2 – 9.

Історія і філософія знака на тлі сучасних викликів.

Головченко В. Державна символіка / В. Головченко // Етнонаціональний розвиток України: терміни, визначення, персоналії. – К., 1993. – С. 324 – 327.

Головченко В. Історико-правова генеза державної символіки / В. Головченко, А. Потьомкін // Віче. – 2009. – № 8. – С. 8 – 11.

Головченко В. Правова енциклопедія школяра / В. Головченко, В. Ковальський, Л. Лоха. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 359 с.

Гречило А. Герби міст України (XIV – I половина XX ст.) / А. Гречило, Ю. Савчук, І. Сварник. – К. : Брама, 2001. – 400 с.

**ББК 63.2(4Укр)
Г81**

Герб // Енциклопедія українознавства. В 10-ти т. – К., 1993. – .– Т. 1. – С. 373 – 374.

**ББК 92(4Укр)
Е64**

Гімн // Енциклопедія українознавства. В 10-ти т. – К., 1993. – .– Т. 1. – С. 381.

**ББК 92(4Укр)
Е64**

Державний Гімн України : нот. вид. – К. : Муз. Україна, 2003. – 8 с.

**ББК Н85.94(4Укр)-01
Д36**

Зиль А. Символ українського воскресіння / А.Зиль // Сл. Просвіти. – 2010. – № 39. – С. 4 – 5.

Про Державний Гімн України.

Костомаров М. Г. Слов'янська міфологія / М. Г. Костомаров. – К. : Либідь, 1994. – 75 с.

Кравченко В. Синьо-жовтий прапор над Києвом 1 травня 1966 року / В. Кравченко ; передм. В. Овсієнко. – К. : Смолоскип, 2004. – 56 с.

**ББК 63.3(4Укр)
К78**

Маляренко В. Про Державний Гімн України: точка зору / В. Маляренко // *Голос України*. – 2010. – 4 верес. – С. 12.

Махінчук Н. Енергетика Герба – енергетика народу / Н. Махінчук // *Наука і сусп.-во*. – 2008. – № 5 – 6. – С. 11 – 12.

Про духовне, смислове та інтелектуальне наповнення великого герба України.

Михайлова Л. Д. Українська держава та її національна символіка / Л. Д. Михайлова, І. М. Кошель // *Позаклас. час.* – 2009. – № 11 – 12. – С. 3 – 11.

Національна символіка. Кн. 1 / упоряд. А. Сериков. – К., 1991. – 48 с.

**ББК 63.2(4Укр)
Н35**

Наша символіка // *Шк. світ.* – 2009. – Січ. (№ 4). – Образотв. мистец. : с. 1 – 2.

Панченко В. О. Соборний Герб України / В. О. Панченко. – К. : Фотовідеосервіс, 1993. – 48 с.

**ББК 63.2(4Укр)
П16**

Автор подає чіткі описи та аналіз старовинних гербів історичних земель України, а також національного символу народу – тризуба.

Погребенник Ф. Українські пісні-гімни / Ф. Погребенник. – К. : Знання, 1992. – 58 с.

**ББК Н85.94(4Укр)я43
П43**

Подоляка В. Д. Державні та народні символи України / В. Д. Подоляка // *Шк. б-ка*. – 2008. – № 6. – С. 53 – 54.

Пономарьов А. Етнорегіональна і національна символіка / А. Пономарьов // Українці : іст.-етнограф. моногр. У 2-х кн. / А. Пономарьов. – Опішне : Укр. народознав., 1999. – . – Кн. 1. – С. 87 – 94.

**ББК 63.5(4Укр)
У 45**

Прит С. Твої символи, Україно! / С. Прит // Позаклас. час. – 2008. – № 5. – С. 31 – 32.

Самойленко О. Батьківщину, як і матір, дає доля: з Україною в серці / О. Самойленко // Позаклас. час – 2011. – № 9. – С. 13 – 15.

Сергійчук В. Доля української національної символіки / В. Сергійчук. – К. : Знання, 1990. – 33 с.

Сергійчук В. Національна символіка України : наук.-худож. кн. / В. Сергійчук ; худож. оформл. Л. Демчишина. – К. : Веселка, 1992. – 109 с

**ББК 63.2(4Укр)
С32**

Сергійчук В. І. Символіка суверенності – синьо-жовта / В. І. Сергійчук. – К. : Фотовідеосервіс, 1993. – 80 с.

**ББК 63.2(4Укр)
С32**

Висвітлюється історія української національної символіки та боротьби за її утвердження в Україні наприкінці 80-х – на початку 90-х років.

Слабошпицький М. Національна символіка українського народу // З голосу нашої Клію : події і люди української історії / М. Слабошпицький ; ред. О. Вітер. – К., 2000. – С. 5 – 8.

**ББК 63.3(4Укр)
С47**

Словник символів культури України / ред. В. П. Коцур, О. І. Потапенко, М. К. Дмитренко. – К. : Міленіум, 2002. – 260 с.

**ББК 63.5(4Укр)я2
С48**

У словнику простежується виникнення, функціонування символів від найдавніших часів до сьогодення.

Терещенко К. ... І над Києвом замайоріло блакитно-жовте знамено / К.Терещенко // Вісн. Книжк. Палати. – 2008.– № 7. – С. 41 – 42.

Історія підняття синьо-жовтого прапора над Київською мерією.

«Українське військо у сурми заграло, розгорнуло Прапор сонячно блакитний – Прапор України, рідний, заповітний!»: 23 серпня – День Державного Прапора України // Військо України – 2011. – № 8. – С. 46 – 48.

Філіпчук Н. Люди сканували : «Пра-пор!»: 28 січня 1992 року Верховна Рада України прийняла постанову «Про Державний Прапор України» / Н. Філіпчук // Голос України. – 2008. – 29 січ. – С. 9.

Святкування п'ятиріччя незалежності України.

Чубинський П. Ще не вмерла Україна / П. Чубинський. – К. : Обереги, 1991. – 16 с.

**ББК Н85.92(4Укр)
Ч81**

Видання містить варіанти вірша-гімну: з публікацій у журналі «Мета» 1863 року та в альманасі «Українська Муза» 1908 року.

Шестаков А. Шлях двох кольорів – синього і жовтого / А. Шестаков // Україна. – 2008. – № 11. – С. 58 – 60.

Що таке Гімн // Позаклас. час. – 2009. – № 11 – 12. – С. 119 – 126.
Історія урочистої пісні.